

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/103/2024
Identifikačné číslo spisu:	8121211163
Dátum vydania rozhodnutia:	10.12.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8121211163.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne G. A., narodenej XX. E. XXXX, M., L. XXX/XX, právne zastúpenej advokátkou Mgr. Janou Rojčekovou, IČO: 41066359, Prešov, Levočská 4, proti žalovaným 1/ Ing. N. R., narodenej XX. U. XXXX, M., D. XXX/X, 2/ K. R., narodenému XX. C. XXXX, M., D. XXX/X, 3/ A. R., narodenému XX. C. XXXX, M., D. XXX/X, 4/ N. R., narodenej XX. C. XXXX, M., D. XXX/X, právne zastúpených advokátom JUDr. Vladimírom Milasom, IČO: 37944851, Prešov, Masarykova 13, o vykonanie opatrení na odvrátenie hrozacej škody a príslušenstva, vedenom na Okresnom súde Prešov pod č. k. 11C/105/2021-404 (v spojení s opravným uznesením č. k. 11C/105/2021-478), o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. júna 2024 č. k. 6Co/21/2024-489, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaní majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 04. októbra 2023 č. k. 11C/105/2021-404 žalobu zamietol (výrok I.) a rozhodol, že žalobkyňa nemá nárok na náhradu trov konania a zároveň žalovaným 1/ až 4/ (ďalej len „žalovaní“) nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok II.)

1.1. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne odôvodnil tým, že základným zákonným predpokladom pre priznanie nároku v zmysle § 417 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“) je porušenie prevenčnej povinnosti, v tomto prípade zo strany vlastníkov stavby betónového oplatenia - jej stavebníkov. Stavebníkom a teda výlučným vlastníkom betónového oplatenia je však len žalovaná 1/. Túto drobnú stavbu, ako aj jej ohlásenie Mestskému úradu M. 14. októbra 2016, totiž realizovala až po smrti manžela výlučne ona. Oplatenie nie je súčasťou rodinného domu, ani pozemku, je len jeho príslušenstvom a preto nezdiera vlastníctvo hlavnej veci, ale jeho vlastníctvo je potrebné posúdiť samostatne. Oplatenie tak nebolo ani predmetom

dedičského konania po smrti jej manžela, preto len žalovaná 1/ je vecne pasívne legitimovanou stranou v spore o jeho odstránenie. Ostatným žalovaným chýba pri tomto nároku vecná legitimácia a preto z toho dôvodu súd žalobu v tejto časti voči žalovaným 2/ až 4/ zamietol.

1.2. Žalobkyňa mala výhrady voči tomu, že žalovaná 1/ postavila betónový plot v rozpore s ohlásením tejto stavby stavebnému úradu, keďže výplňová konštrukcia mala byť z dreva a nie z betónu ako aj to, že plot mal byť do výšky 2m, čo z pohľadu z jej pozemku v niektorých častiach dodržané nie je. Posudzovanie týchto námietok v kontexte so žiadosťou o odstránenie stavby, keďže tieto námietky sa týkali nedodržania stavebného povolenia, však nespadá do právomoci súdu, ale stavebného úradu. V právomoci súdu je len posúdenie, či sporný betónový plot ohrozuje žalobkyňu - jej majetok vážnym spôsobom a teda riešenie zmeny výplne plotu alebo jeho výšky sú pre tento spor irelevantné, navyše výška plotu dodržaná bola, keďže posudzuje sa z pohľadu jeho stavebníka, z pozemku ktorého výška plotu nepresahuje 2m. Podľa súdu prvej inštancie bolo potrebné zaoberať sa tým akú právnu povinnosť porušila žalovaná v 1/ výstavbou betónového plotu. Žalobkyňa mala za to, že malo ísť o porušenie prevenčnej povinnosti, keďže má ním byť ohrozenie plynového potrubia pre malú vzdialenosť medzi plotom a potrubím, ktoré má žalobkyňa pripojené na vonkajšej strane jej domu vrátane odrazu vodných a snehových zrážok z plotu na potrubie. Súd prvej inštancie poukázal na to, že žalovaná ako spoluvlastníčka nehnuteľností má právo pozemok si oplotiť a okolnosti, na ktoré poukázala žalobkyňa, či už pri ohrození plynového potrubia, ale aj pri sťažení prístupu požiarníkov a elektrikárov by nastali aj pri inom prevedení oplotenia než betónovom. Súd prvej inštancie z vykonaných dôkazov (predovšetkým znaleckým posudkom znalca z odboru stavebníctva) toto ohrozenie nezistil. Betónový plot nezasahuje ani do rozhľadového poľa pri výjazde z pozemku žalobkyne na verejnú komunikáciu, čo súd zistil pri obhliadke. Žalobkyňa nepreukázala ani to, že by betónový plot ovplyvnil prirodzené odtokové pomery dažďovej vody v jej neprospech, súd pritom považoval za logické, že výstavba oplotenia so základmi práve opačne zabráňuje prenikaniu dažďovej vody z pozemku žalovaných, ktorý je položený vyššie než pozemok žalobkyne, čo napokon súd konštatoval aj pri obhliadke vykonanej za výdatného dažďa a k tomu istému záveru dospel aj znalec. Žalobkyňa nepreukázala ani to, že by tento plot bol narušený a že by hrozil jeho kolaps. Dôkazné bremeno na preukázanie tvrdenia ohľadom dôvodu pre odstránenie betónového plotu žalobkyňa neunesla. Žalobkyňa uplatnila nárok na zbúranie oplotenia aj titulom stavby na cudzom pozemku. Ide o nárok v zmysle § 135c ods. 1 Občianskeho zákonníka. Základným zákonným predpokladom pre úspešné uplatnenie nároku podľa § 135c ods. 1 Občianskeho zákonníka je preukázanie, že hoci len časť oplotenia stojí na pozemku žalobkyne. Žalobkyňa si však znovu svoju dôkaznú povinnosť v tomto smere nespĺnila, nepredložila a ani nenavrhol jediný dôkaz na preukázanie toho, že hoci len časť betónového plotu stojí na jej pozemku. Nároky uplatnené žalobkyňou v súvislosti so zamákaním jej rodinného domu súd prvej inštancie posúdil podľa § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka a uviedol, že samovoľné odtekanie dažďovej vody, ku ktorému dochádza prirodzeným spôsobom bez toho, aby sused zmenil prirodzené odtokové pomery nie je imisiou. V tejto súvislosti odkázal súd prvej inštancie v ďalšom v poukázal na závery odbornej literatúry a judikatúru najvyšších súdnych autorít.

1.3. Žalobkyňa žalobou uplatnila nárok aj podľa § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka, či už vo vzťahu k požadovanému odstráneniu betónového plotu, ale aj vzhľadom na to, že žiadala, aby žalovaní osadili drenážnu rúru na svojom pozemku, teda, aby boli zviazaní vykonať určitú konkrétnu aktívnu činnosť. Žalobkyňa však vôbec nepreukázala porušenie nejakej právnej povinnosti žalovanou v 1/ a nepreukázala ani zmenu odtokových pomerov povrchovej vody zásahmi žalovaných v neprospech žalobkyne. Tieto tvrdenia nepreukázali ani ňou navrhnutí svedkovia. Základným dôkazom bol znalecký posudok znalca z odboru stavebníctva, ktorý jednoznačne vyvrátil tvrdenie žalobkyne ohľadom jej dôvodov na zbúranie betónového oplotenia a ohľadom príčiny zamákania jej rodinného domu, ktoré je podľa znalca spôsobené predovšetkým jeho nedostatočnou izoláciou proti vode a rozhodne ho nespôsobili žalovaní. Súd prvej inštancie nemal žiadne pochybnosti o správnosti záverov znaleckého posudku, ktoré do istej miery korešpondovali aj so zisteniami súdu pri obhliadke na mieste samom.

1.4. Žalobkyňa sa domáhala aj odstránenia základov terasy žalovaných nachádzajúcich sa na jej pozemku. Právna kvalifikácia tohto nároku vyplýva z § 135c Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie k uvedenému konštatoval, že pozostatky základov terasy, ktorá v zmysle vyššie uvedeného patrila len žalovanej 1/, splyvajú s okolitým terénom a len miestami ho prevyšujú 1,5cm. Ide o malú plochu, ktorú nie je možné nijakým spôsobom účelne využívať. Uvedené teda nijakým spôsobom

neovplyvňujú užívanie nehnuteľnosti žalobkyňou, neohrozujú ju, neovplyvňujú zamákanie rodinného domu, naopak - pri odstránení betónu by sa vytvorila priehlbitina bezprostredne pri severnej strane domu žalobkyne. Odstránenie pozostatkov základov terasy súd prvej inštancie nepovažoval za zmysluplné a žalobu v tomto smere vyhodnotil ako šikanóznú s poukazom na § 3 Občianskeho zákonníka.

1.5. Žalobkyňa pred posledným pojednávaním písomným podaním z 18. septembra 2023 čiastočne zmenila žalobu a to pokiaľ ide o prvý žalobný petit, ktorým sa domáhala odstránenia betónového plotu v celosti, novým návrhom žiadala o jeho odstránenie vo výšky 15cm a jeho nahradenie drevenou výplňou alebo pletivom, zároveň rozšírila žalobu o uloženie povinnosti žalovaným zabrániť presakovaniu dažďovej vody osadením bublinkovej fólie pri základoch betónového plotu a napokon sa domáhala odstránenia betónového múrika z jej pozemku. Súd prvej inštancie uviedol, že rozšírenie resp. zmena žaloby v záverečnom štádiu konania je neprípustná, keďže je v rozpore so zásadou hospodárnosti konania a zároveň v tomto prípade ju súd vyhodnotil aj ako neúčelnú, pokiaľ ide o prvé dva nové žalobné petity vzhľadom na právne závery uvedené v jeho rozsudku. Pokiaľ ide o odstránenie betónového múrika, súd prvej inštancie uviedol, že doposiaľ toto nebolo predmetom žaloby, hoci žalobkyni nič nebránilo tento nárok uplatniť už v pôvodnej žalobe. Mal za to, že uvedený nárok vôbec nesúvisí s výsledkami dokazovania v tomto spore a preto túto zmenu žaloby s poukazom na § 143 ods. 1 CSP na pojednávaní uznesením súd prvej inštancie nepripustil.

1.6. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Napriek úspechu žalovaných v celom rozsahu, súd prvej inštancie im nárok na náhradu trov konania podľa § 255 ods. 1 CSP nepriznal aplikujúc § 257 CSP.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 13. júna 2024 č. k. 6Co/21/2024-489 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením č. k. 11C/105/2021-478 zo dňa 12. apríla 2024 (výrok I.) a nárok na náhradu trov odvolacieho konania stranám sporu nepriznal (výrok II.).

2.1. Proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie podali odvolanie všetky sporové strany. Žalobkyňa podala odvolanie voči výroku I. rozsudku súdu prvej inštancie dôvodiac ustanovením § 365 ods. 1 písm. b), f), e) a h) CSP. Žalovaní podali odvolanie voči výroku II. rozsudku súdu prvej inštancie.

2.2. K námietke žalobkyne, že rozsudok súdu prvej inštancie trpí nedostatkom riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia s tým, že je nezrozumiteľný a nepreskúmateľný, odvolací súd konštatoval, že k naplneniu tohto odvolacieho dôvodu nedošlo a námietku označil za nedôvodnú. Uviedol, že napadnutý rozsudok spĺňa požiadavky na odôvodnenie rozsudku v zmysle § 220 ods. 2 CSP. K námietke nesprávneho procesného postupu odvolací súd v podstatnom uviedol, že konkrétne pochybenie súdu musí byť hodnotené v kontexte celého konania. Odvolací súd dôvodil, že táto odvolacia námietka nebola naplnená, keďže po preskúmaní celého konania pred súdom prvej inštancie nezistil porušenie žiadneho čiastkového procesného práva odvolateľov, ktoré by odôvodňovalo záver o tom, že celé konanie sa javí ako nespravodlivé.

2.3. V spojitosti s námietkou nesprávnych skutkových zistení z vykonaných dôkazov odvolací súd dospel k záveru, že ani táto odvolacia námietka nebola naplnená, keďže súd prvej inštancie listinné dôkazy nachádzajúce sa v spise vyhodnotil správne, a z odôvodnenia samotného rozsudku sa nejaví žiadne porušenie pravidiel formálnej logiky.

2.4. K námietke nestotožnenia sa žalobkyne s vyhodnotením dôkazom súdom prvej inštancie, resp. nevykonaním navrhnutých dôkazov, odvolací súd zdôraznil, že súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom strany sporu a procesný postoj strany sporu zásadne nemôže bez ďalšieho dokazovania implikovať povinnosť súdu akceptovať návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich (odkazujúc na rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010). Odvolací súd označil túto odvoláciu námietku za nedôvodnú, keďže súd prvej inštancie rozhodoval na základe dôkazmi overeného skutkového stavu. Rovnako odvolací neprisvedčil odvolateľke v námietke o opomenutom dôkaze a o tom, že by v odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie absentovalo vysporiadanie sa so všetkými predloženými dôkazmi a rozhodnutie bolo postavené iba na jednom dôkaze - súdnoznaleckom posudku.

2.5. K námietke nesprávneho právneho posúdenia odvolací súd konštatoval, že z obsahu rozsudku súdu prvej inštancie má za to, že k naplneniu odvolacieho dôvodu nedošlo. Vo vzťahu k aplikácii práva

všeobecnými súdmi, odvolací súd uviedol, že výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecného súdu musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov strán sporu. Odvolací súd bol toho názoru, že súd prvej inštancie aplikáciou a výkladom požitých ustanovení právnych noriem, tak ako ich uviedol v odôvodnení svojho rozhodnutia, neobmedzil toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

2.6. K námietke zamietnutia návrhu na zmenu žalobného petitu, odvolací súd uviedol, že prvé dva pozmeňujúce žalobné návrhy v rámci úpravy žalobného petitu ohľadne odstránenia betónového plota do výšky 15cm nad prisýpanú zeminu a osadenie bublinkovej fólie v časti prisýpanej zeminy základov betónového plotu spočívajú na rovnakom skutkovom základe aký bol predmetom predchádzajúceho súdneho sporu až do dňa podania návrhu na zmenu žalobného petitu. Avšak aj keď sa však na prvý pohľad jedná o podobný skutkový základ vo vykonanom dokazovaní, účelnosť a účinnosť vykonania takýchto opatrení nevyplývajú z vykonaného dokazovania. Osadenie bublinkovej fólie ako aj odstránenie betónového plotu do výšky 15cm nad prisýpanú zeminu k betónovému plotu neboli predmetom odborného posúdenia ustanoveným znalcom a k vykonaniu takto presne špecifikovaným zásahom do plota žalovanej sa znalec počas konania nevyjadroval. Pripustenie takejto zmeny žalobného petitu by v zásade bolo v rozpore so zásadou hospodárnosti konania a uvedené skutočnosti by nebolo možné posudzovať v nadväznosti na výsledky doteraz vykonaného dokazovania a účelnosť či účinnosť vykonania takýchto opatrení by si vyžadovalo vykonanie ďalšieho rozsiahleho dokazovania v podobe odborných posúdení. Navrhovaná zmena petitu týkajúca sa zásahov do plota žalovanej sa javí aj ako neuúčelná, ktorú skutočnosť možno vyvodzovať zo samotných záverov znaleckého posudku č. XX/XXXX vypracovaného Ing. G. I. ako aj vzhľadom na obsah jeho výsluchu pred súdom prvej inštancie. Čo sa týka tretieho návrhu na zmenu žalobného petitu ohľadne odstránenia betónového múrika z pozemku žalobkyne, uvedenú skutočnosť žalobkyňa pred súdom prvej inštancie pôvodne rozhodnúť nežiadala. Z tohto dôvodu je zrejmé, že uvedený nárok nesúvisí zo žiadnych okolností z vykonaného dokazovania.

2.7. K odvolaniu žalovaných voči výroku II. rozsudku súdu prvej inštancie, v ktorom rozhodol o nároku na náhradu trov konania aplikujúc § 257 CSP odvolací súd uviedol, že sa plne stotožňuje s názorom súdu prvej inštancie, ktorý výnimočnosť sporovej veci videl jednak v skutočnostiach, ktoré predchádzali podaniu samotnej žaloby zo strany žalobkyne a zároveň aj v sociálnej situácii žalobkyne. Skutočnosti, ktoré predchádzali podaniu žaloby zo strany žalobkyne boli najmä tie, že sa pred podaním žaloby opierala o vyjadrenie statika Ing. E. o možných príčinách zamáčania rodinného domu, kde okrem iného znalec uvádzal ako možnú príčinu aj terénne úpravy na pozemku žalovaných. Zároveň k rozhodnutiu podať žalobu viedla žalobkyňa aj správa o odbornej skúške ohľadne problematiky plynového zariadenia. V jej presvedčení ju utvrdzovalo aj tvrdenie revízneho technika. Odvolací súd tak konštatoval, že vznik sporu zo strany žalobkyne nebol postavený číro na subjektívnych presvedčeniach samotnej žalobkyne, ale k podaniu žaloby ju viedli vyjadrenia osôb s patričnou odbornou zdatnosťou, a to tak Ing. E. ako aj revízneho technika plynového zariadenia N. K., ktoré sa týkali potencionálne možných dôvodov vzniku žalobkyňou opisovaného stavu. V druhom rade je potrebné poukázať na sociálnu situáciu žalobkyne, ktorej jediným príjmom je len starobný dôchodok vo výške 442 eur mesačne. Z oboch týchto pohľadov a vzájomnej súvislosti oboch skutočností má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie správne pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania aplikoval § 257 CSP.

2.8. Vzhľadom na uvedené, odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny postupom podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP.

2.9. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v zmysle § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, že stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Uvedené odvolací súd dôvodil tým, že v odvolacom konaní nebola úspešná ani žalobkyňa voči výroku I. rozsudku súdu prvej inštancie a rovnako úspešnými neboli ani žalovaní pokiaľ ide o odvolanie voči výroku II. rozsudku súdu prvej inštancie.

3. Žalobkyňa (ďalej aj ako „dovolateľka“) podala voči rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.1. Uplatnenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolateľka dôvodila primárne v

neprípustení zmeny žalobného petitu súdom prvej inštancie, v dôsledku čoho nemohla chrániť svoje právo na ochranu vlastníckeho práva. Súd prvej inštancie neprípustil zmenu žalobného petitu dôvodiac tým, že je to v rozpore so zásadou hospodárnosti konania, považujúc takúto zmenu za neúčelnú. Odvolací súd sa s týmto názorom súdu prvej inštancie stotožnil. Dôvodila tým, že po podaní žaloby ju súd prvej inštancie vyzval na upresnenie žalobného petitu č. 2 a č. 3 konkretizáciou príslušného opatrenia, ktoré žalobkyňa navrhuje vykonať za účelom zabránenia prenikaniu dažďovej vody na jej pozemok tak, aby žalobný petit spĺňal predpoklad vykonateľnosti a to bez ohľadu na to, že tieto opatrenia môžu byť v priebehu sporu vzhľadom na výsledky konania modifikované. Následne dovolateľka konkretizovala žalobný petit č. 2 a 3 a neskôr v súlade s vykonaným dokazovaním navrhla zmenu petitu (možnosť modifikácie pripúšťal podľa nej aj súd a ona sama opakovane tvrdila, že na základe vykonaného dokazovania upresní žalobné petity). Zmenu navrhla v petitoch č. 1 a č. 5 a formulovala aj nový petit č. 6 - „povinnosť odstrániť betónový múrik z pozemku žalobkyne, a to v časti od cesty - L. ulice od betónového múra žalovaných v 1. až 4. rade po betónový základ oplotenia, " a tiež nový petit č. 7. - „povinnosť nahradiť trovy konania". Doplnila, že na príslub žalovanej 1/ očakávala, či táto sama vykoná odstránenie múrika a poznamenala, že aj napriek obhliadke na mieste samom, prízvukovaniu konajúcej sudkyne, že múrik musí preč a príslubu žalovanej 1/ sa tak do podania dovolania nestalo.

3.2. V súvislosti s prípustnosťou dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka primárne poukázala na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (sp. zn. 3Cdo/130/2011), ktorý sa vyjadril, že „(...) aj iba čiastočné zriadenie stavby na cudzom pozemku obmedzuje vlastníka pozemku vo výkone vlastníckeho práva (...)" Tiež dala do pozornosti rozhodnutie sp. zn. 6MCdo/44/2012, v ktorom dovolací súd konštatoval, že za neoprávnenú stavbu sa považuje taká stavba, ktorú stavebník zriadi na cudzom pozemku bez toho, aby k tomu mal právny titul umožňujúci mu zriadiť stavbu na cudzom pozemku. Podporne uviedla tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/268/2003. Dovolaťka upozornila na to, že ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je jednoznačná v tom, že aj len presah strechy je neoprávnenou stavbou. Opäť uviedla aj judikáтуру Najvyššieho súdu Českej republiky, ktorá poukazuje na povinnosť stavebníka odstrániť napr. parkovisko (sp. zn. 22Cdo/2240/2000), či povinnosť odstrániť plynovod položeného do zeme a nespojeného so zemou pevným základom (sp. zn. 22Cdo/1342/2007). Dovolaťka uviedla, že súdy sa v jej právnej veci zaoberali otázkou účelnosti odstránenia základov terasy vo vzťahu využitia zastavanej časti pozemku a oba súdy brali do úvahy umiestnenie základov terasy a využitie zastavaného miesta, no vôbec sa nezaoberali otázkou, ako by ochrana vlastníckych práv žalobkyne na odstránenie základov zasiahlo do práv žalovaných. Bola toho názoru, že týmto súd bezprecedentne rozhodol v prospech žalovaných, ktorí porušili predpisy stavebného zákona pri začatí stavby - terasy bez stavebného povolenia ako čiernej stavby. Z rozhodnutí oboch súdov vyplýva, že boli skúmané len dobré mravy a súd nehľadal iný, zákonný spôsob vyporiadania danej situácie. Mala za to, že z vykonaného dokazovania je jednoznačne preukázané, že žalovaní neboli dobromyseľní, keď terasu (betónový plot) stavali. Dovolaťka uviedla, že súd si pri uvedenom právnom posúdení mal položiť otázku, či je možné pri zistení neúčelnosti odstránenia stavby zamietnuť žalobu len s poukazom na dobré mravy bez toho, aby boli vzaté do úvahy aj iné okolnosti sporu. Druhú otázku, ktorú si súd mal podľa dovolateľky položiť bola otázka, či je zamietnutie žaloby z dôvodu dobrých mravov dostatočnou ochranou toho, kto sa domáha ochrany svojho práva vlastníť majetok na súde. Právnu otázku, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dovolateľka v dovolaní nevymedzila.

3.3. Dovolaťka v závere dovolania navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušil a vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konania. Zároveň navrhla, aby dovolací súd zaviazal žalovaných spoločne a nerozdielne nahradiť žalobkyni trovy dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. Žalovaní 1/ až 4/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že ho v celom rozsahu považujú za nedôvodné a nesúhlasia s ním.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej ako „dovolací súd" alebo „najvyšší súd") ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je potrebné

ako neprípustné odmietnuť.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného konania osobitné postavenie. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Žalobkyňa vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala, že súd prvej inštancie neprípustil opakovanú zmenu žaloby, čím jej znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces.

10. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

11. Z ustanovenia § 139 CSP vyplýva, že žalobca môže počas konania so súhlasom súdu meniť žalobu.

12. Zmena žaloby je prejavom (jednou z foriem) dispozičnej zásady, ktorá je typická pre sporové konanie a umožňuje strane sporu vystupujúcej na strane žalobcu (na strane žalovaného len v prípade zmeny vzájomnej žaloby), aby modifikovala svoj žalobný návrh, ktorý však nie je prostriedkom procesného útoku alebo obrany (§ 149 CSP). Možnosť meniť žalobu však nie je absolútna a zákon ju obmedzuje najmä z dôvodov hospodárnosti.

13. Žalobu možno zmeniť počas konania. V rámci konania v prvej inštancii je zmena žaloby neprípustná v spotrebiteľských sporoch, avšak len v prípade, ak je spotrebiteľ na strane žalovaného (§ 294 CSP). Zákon ďalej výslovne neprípúšťa zmenu žaloby v odvolacom konaní (§ 371 CSP) a v dovolacom konaní (§ 438 ods. 2 CSP). Z uvedeného možno vyvodiť záver, že zmena žaloby prichádza do úvahy len v rámci konania v prvej inštancii. Žalobca teda môže žalobu meniť do momentu vyhlásenia rozsudku vo veci samej (§ 219 CSP) alebo do momentu jeho vydania (kontumačný rozsudok, platobný rozkaz a pod.), ak sa rozsudok nevyhlasuje verejne. Ak sa konanie v prvej inštancii končí vydaním uznesenia (zastavenie konania, odmietnutie žaloby), použije sa ustanovenie § 235 CSP.

14. Zmena žaloby ako dispozičný procesný úkon strany môže mať formu podania (§ 123 CSP a nasl.)

alebo môže byť urobená ako prednes strany na pojednávaní (§ 181 CSP).

15. Podľa § 140 CSP, zmena žaloby je návrh, ktorým sa rozširuje uplatnené právo alebo sa uplatňuje iné právo, a taktiež je to i podstatná zmena alebo doplnenie rozhodujúcich skutočností tvrdených v žalobe. Za zmenu žaloby sa však nepovažuje úkon žalobcu, ktorým mení uplatnený nárok, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu.

16. Podľa § 142 CSP, o prípustnosti zmeny žaloby súd rozhoduje uznesením (§ 234 ods. 1) voči ktorému nie je prípustné odvolanie (§ 357 a contrario), a to spravidla na pojednávaní, na ktorom bola zmena navrhnutá, alebo na pojednávaní, ktoré nasleduje bezprostredne po tom, ako bola zmena žaloby uplatnená podaním mimo pojednávania. Uznesenie, ktorým súd pripustil zmenu žaloby, doručuje súd subjektom, ak neboli prítomné na pojednávaní, na ktorom nastala zmena, do vlastných rúk.

17. Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie o zmene žaloby tak, ako ju navrhla žalobkyňa podaním zo dňa 18. septembra 2023, rozhodol na pojednávaní konanom dňa 20. septembra 2023 uznesením tak, že zmenu žaloby nepripustil, pričom v odôvodnení svojho rozsudku, ktorým žalobu žalobkyne zamietol uviedol, že „pokiaľ ide o prvý žalobný petit, ktorým sa domáhala odstránenia betónového plotu v celosti, novým návrhom žiadala o jeho odstránenie do výšky 15cm a jeho nahradenie drevenou výplňou alebo pletivom, zároveň rozšírila žalobu o uloženie povinnosti žalovaným zabrániť presakovaniu dažďovej vody osadením bublinkovej fólie pri základoch betónového plotu a napokon sa domáhala odstránenia betónového múrika z jej pozemku. Rozšírenie resp. zmena žaloby v záverečnom štádiu konania je neprípustná, keďže je v rozpore so zásadou hospodárnosti konania a zároveň v tomto prípade ju súd vyhodnotil aj ako neúčelnú, pokiaľ ide o prvé 2 nové žalobné petity vzhľadom na právne závery uvedené v predchádzajúcej časti rozsudku. Pokiaľ ide o odstránenie betónového múrika, doposiaľ toto nebolo predmetom žaloby, hoci žalobkyni nič nebránilo tento nárok uplatniť už v pôvodnej žalobe. Uvedený nárok vôbec nesúvisí s výsledkami dokazovania v tomto spore. Súd preto túto zmenu žaloby s poukazom na § 143 ods. 1 CSP na pojednávaní uznesením nepripustil.“ (bod 53. prvoinštančného rozsudku). Keďže nepripustenie zmeny žaloby namietala žalobkyňa aj v odvolacom konaní, vysporiadal sa s touto námietkou aj odvolací súd, ktorý v tejto súvislosti poukázal na to, že „... sa plne stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie ohľadne nepripustenia čiastočne zmenenej žaloby. Čiastočné nepripustenie zmeny žaloby odvolací súd riadne a dostatočne rozsiahlo špecifikuje v odstavci č. 53 svojho rozhodnutia. K uvedenému navyše odvolací súd uvádza, že v zásade sa jednalo o nasledovné zmeny petitu: namiesto celého odstránenia betónového plotu v prvom rade žalobkyňa žiadala zmenu tak, aby došlo k odstráneniu plotu do výšky 15cm nad prisypanú zeminu k betónovému plotu zo strany žalovaných, druhá zmena mala spočívať k vykonaniu nového zabránenia presakovania dažďovej vody na posudzovanej parcele, a to osadením bublinkovej fólie v časti prisypanej zeminy základov betónového plotu do výšky 10cm nad prisypanú zeminu v časti do konca pozemku žalovaných na hranici s pozemkom so žalobkyňou a tretia zmena žaloby spočívala v uložení povinnosti odstrániť betónový múrik z pozemku žalobkyne, a to z parcely C KN č. XXX na LV č. XXX pre k. ú. M., okres E., a to v časti od cesty L. ulice do betónového múra žalovaných v 1. až 4. rade. Tu odvolací súd konštatuje, že prvé dva pozmeňujúce žalobné návrhy v rámci úpravy žalobného petitu ohľadne odstránenia betónového plotu do výšky 15cm nad prisypanú zeminu a osadenie bublinkovej fólie v časti prisypanej zeminy základov betónového plotu spočívajú na rovnakom skutkovom základe aký bol predmetom predchádzajúceho súdneho sporu až do dňa podania návrhu na zmenu žalobného petitu. Aj keď sa však na prvý pohľad jedná o podobný skutkový základ vo vykonanom dokazovaní, je možné konštatovať, že účelnosť a účinnosť vykonania takýchto opatrení nevyplyvali z doposiaľ vykonaného dokazovania. Osadenie bublinkovej fólie ako aj odstránenie betónového plotu do výšky 15cm nad prisypanú zeminu k betónovému plotu neboli predmetom odborného posúdenia ustanoveným znalcom a k vykonaniu takto presne špecifikovaným zásahom do plotu žalovanej v prvom rade sa znalec počas konania nevyjadroval. Z uvedeného je zrejmé, že pripustenie takejto zmeny žalobného petitu by v zásade bolo v rozpore so zásadou hospodárnosti konania a uvedené skutočnosti by nebolo možné posudzovať v nadväznosti na výsledky doteraz vykonaného dokazovania a účelnosť či účinnosť vykonania takýchto opatrení by si vyžadovalo vykonanie ďalšieho rozsiahleho dokazovania v podobe odborných posúdení. Tento záver možno vyvodiť najmä zo zistenia, že z doterajších výsledkov vykonaného dokazovania sa navrhovaná

zmena petitu týkajúca sa zásahov do plotu žalovanej javí aj ako neúčelná, ktorú skutočnosť možno vyvodzovať zo samotných záverov znaleckého posudku č. XX/XXXX vypracovaného Ing. G. I. ako aj vzhľadom na obsah jeho výsluchu pred súdom prvej inštancie. Čo sa týka tretieho návrhu na zmenu žalobného petitu ohľadne odstránenia betónového múrika z pozemku žalobkyne, tu jednoznačne možno konštatovať, že ohľadne tejto skutočnosti neprebehlo pred súdom prvej inštancie žiadne dokazovanie a uvedenú skutočnosť žalobkyňa pred súdom prvej inštancie pôvodne rozhodnúť nežiadala. Z tohto dôvodu je zrejmé, že uvedený nárok nesúvisí za žiadnych okolností s akýmkoľvek z výsledkov vykonaného dokazovania v tomto spore. Aj z tohto dôvodu súd prvej inštancie správne v rámci argumentácie uvedenej v odstavci č. 53 svojho rozhodnutia nepripustil zmenu žaloby tak ako ju dňa 18. 09. 2023 (č. l. 379 súdneho spisu) navrhla samotná žalobkyňa." (bod 29. odvolacieho rozsudku).

18. V poslednom návrhu na zmenu žaloby z 18. septembra 2023 žalobkyňa, obdobne ako to robí aj v dovolaní, prezentovala svoju nosnú argumentáciu založenú na existencii tzv. kvalitatívnej i kvantitatívnej zmeny žaloby (uplatnenie modifikovaného práva - upravený žalobný petit č. 1. a rozšírenie uplatneného práva - nové žalobné petity č. 5. a 6.), ako aj existencii totožného skutkového a právneho stavu, ktorými odôvodňovala splnenie podmienok na pripustenie týchto zmien. V konkrétnostiach v podaní z 18. septembra 2023 uviedla, že žalobou zo dňa 22. 12. 2021 doplnenou o žalobný petit zo dňa 31. 01. 2022 sa domáhala 1. odstránenia celého betónového oplatenia. Ako vyplýva z predloženého Statického posudku zo dňa 31. 05. 2023, betónový plot bol podľa žalobkyne postavený žalovanými 1/ až 4/ po tom, čo žalovaná 1/ svojvoľne zmenila technické prevedenie plotu z drevenej výplne na betónovú (viď jednoduchý technický opis stavby zo dňa 17. 06. 2016). Ako ďalej vyplýva z predloženého Statického posudku zo dňa 21. 05. 2023, výstavbou plotu - steny sa do istej miery zmenilo prúdenie vzduchu v danom priestore a tým k spomaleniu vysušenia namoknutej zeminy. Technickým riešením problému v bode 2 statik odporúča zníženie výšky betónového plotu p. č. XXX a XXX/X v zmysle technického popisu stavby plotu a následné doplnenie dreveného plotu s medzerami resp. z pletiva. Na základe uvedeného konštatovania statika upravila žalobkyňa žalobný petit č. 1 tak, aby súd žalovaným 1/ až 4/ určil povinnosť znížiť výšku plotu a betón nahradiť drevom, resp. pletivom podľa pôvodného jednoduchého technického opisu stavby - plotu. Okrem iného sa v žalobnom petite č. 2 domáhala, aby súd určil žalovaným 1/ až 4/ povinnosť odvieť dažďovú vodu z p. č. XXX/X a p. č. XXX osadením drenážnej rúry pozdĺž celého betónového plotu. Ako vyplynulo z predložených dôkazov a obhliadky na mieste samom a predložených fotografií, podľa žalobkyne žalovaní 1/ až 4/ nielenže nevykonali odvodnenie drenážnymi rúrkami, nezamedzili moknutie plotu ani bublinkovou fóliou. To spôsobuje presakovanie vlhkosti z prisypanej zeminy na druhú stranu betónového plotu a tiež vyššiu vlhkosť zo strany žalobkyne a následne pomalšie vysychanie steny domu žalobkyne. Z uvedeného dôvodu žalobkyňa žiada o doplnenie bublinkovej fólie pozdĺž celého plotu až do výšky 10cm nad hranicu prisypanej zeminy. Petit svojej žaloby žalobkyňa dopĺňa o úplne nové znenie petitu č. 6, a to na základe obhliadky na mieste samom zo dňa 29. 09. 2022 ako aj na základe Statického posudku zo dňa 31. 05. 2023. Podľa žalobkyne sa na jej pozemku nachádza krátky betónový múrik od verejnej komunikácie t. j. ulice L., ktorý je pred sporným betónovým múrom. Múrik postavili žalovaní 1/ až 4/ na pozemku žalobkyne a ten zabraňuje prirodzenému odtekaniu dažďovej vody z jej pozemku. K jeho spornosti sa vyjadril aj súd na obhliadke na mieste samom. K jeho odstráneniu sa vyjadril aj statik v Statickom posudku zo dňa 31. 05. 2023 v bode 1 technických riešení. Z uvedeného dôvodu navrhujeme žalobkyňa rozšíriť petit žaloby o žalobný petit č. 6, a to odstránenie krátkeho betónového múrika. Z uvedeného je potom možné vyvodiť, že podľa žalobkyne neexistujú dôvody na nevyhovenie návrhom na zmenu žaloby (§ 143 CSP).

19. Najvyšší súd už s prihliadnutím na názor právnej teórie akcentuje v súvislosti s rozhodovaním o zmene žaloby podľa právnej úpravy obsiahnutej v § 143 ods. 1 a 2 CSP, že dispozícia strany v konaní, ktorou chce meniť návrh, je obmedzená iba súhlasom súdu. Súd pri úvahe o tom, či bude súhlasiť so zmenou žaloby, môže zvažovať iba to, či výsledky doterajšieho konania (ako celku) môžu byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe. Ak to tak je, musí so zmenou návrhu súhlasiť (pozri nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 472/2014). Z uvedeného zároveň vyplýva, že rozhodnutie zo strany súdu nemôže byť predmetom ničím neobmedzenej voľnej úvahy. V § 143 ods. 1 CSP uvádzaný dôvod nepripustenia zmeny žaloby sa pritom opiera o hospodárnosť konania. Pokiaľ by výsledky doterajšieho

konania mohli byť dostatočným predpokladom aj pre konanie o zmenenej žalobe (posúdenie vždy závisí od konkrétneho prípadu), bolo by nehospodárne nútiť žalobcu uplatňovať si iný nárok, vyšší nárok alebo nárok na základe ďalších relevantných skutočností v novom konaní. Hospodárnosť možno vidieť aj v tom, že ak výsledky doterajšieho konania nie sú dostatočným predpokladom pre konanie o zmenenej žalobe, zmena predmetu sporu by bola vo vzťahu k doterajšiemu konaniu nehospodárna a mohla by konanie zbytočne predĺžiť. Vtedy je namieste, aby sa strana sporu domáhala nároku v rozsahu zmeny v novom konaní. Nedôvodné zamietnutie zmeny žaloby (v zmysle formalistického či úradníckeho zamietnutia) však zaťažuje súdy umelým navyšovaním počtu konaní, pričom vedie nielen k poškodeniu žalobcu z pohľadu nevyhnutnosti podania ďalšej žaloby či možnosti premĺčania časti nároku, ale aj k poškodeniu strán v ďalších sporoch, a to s prihliadnutím na následnú súdnu zahltenosť.

20. Osobitne treba zdôrazniť, že úvaha odvolacieho súdu, či výsledky konania, ku ktorým sa dospelo pred žalobkyňou požadovanou zmenou žaloby v petite č. 1. (odstránenia betónového plotu do výšky 15cm nad prisypanú zeminu), (ne)môžu byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe v predmetnej časti je založená na tom, že i keď zmenená požiadavka spočíva na rovnakom skutkovom základe aký bol predmetom súdneho sporu do podania návrhu na zmenu žalobného petitu, samotná účelnosť a účinnosť vykonania takýchto opatrení z doposiaľ vykonaného dokazovania nevyplýva. Odstránenie betónového plotu do výšky 15cm nad prisypanú zeminu k betónovému plotu neboli podľa súdu predmetom odborného posúdenia ustanoveným znalcom a k vykonaniu takto presne špecifikovaných zásahov do plotu žalovanej 1/ sa preto znalec v konaní nevyjadroval. Pripustenie takejto zmeny žalobného petitu by preto bolo pre potrebu ďalšieho dokazovania v rozpore s hospodárnosťou konania. Platí to aj pre návrh na rozšírenie žalobného petitu o odstránenie betónového múrika z pozemku žalobkyne, keďže ohľadne danej požiadavky neprebehlo pred súdom prvej inštancie žiadne dokazovanie.

21. Z uvedeného vyplýva (čo korešponduje i s obsahom spisu), že navrhované zmeny žaloby boli realizované až v závere prvoinštančného konania, neboli predmetom dokazovania a záujmu v súdnom konaní realizovaného odborného znaleckého posudku č. 17/2023 zo dňa 26. 05. 2023 (čo potvrdila i samotná žalobkyňa - pozri bod 18.), žalobkyňa ich výslovne oprela o predložené statické posúdenie zo dňa 31. 05. 2023 po vykonaní znaleckého dokazovania s výsledkami v jej neprospech, čím otvorila nové skutkové okolnosti, určitým spôsobom súvisiace aj s potrebou znaleckého dokazovania, keďže statik nie je odborníkom na posudzovanie príčin vlhnutia stavieb, z čoho potom skutočne možno vyvodit' rozpor s hospodárnosťou konania, pričom odmietnutím zmeny žaloby za daných okolností nedošlo k odopretiu prístupu k súdu, pretože žalobkyňa sa týchto nárokov môže domáhať v novom súdnom konaní.

22. Dovolací súd tiež zdôrazňuje, že intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces a dôvodnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) v spojení s § 431 CSP zakladá len nesprávny procesný postup súdu spočívajúci v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Inak povedané, nie každé pochybenie v procesnom postupe súdov automaticky nadobúda intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces, ktoré by malo za následok zmätočnosť v procesnom postupe súdu vedúcu k potrebe zásahu do právoplatného rozhodnutia s tým, aby sa o veci znova konalo a rozhodlo. Pre naplnenie zmätočnostnej vady podľa § 420 písm. f) CSP je nevyhnutné kumulatívne splnenie troch znakov, ktorými sú: 1/ nesprávny procesný postup súdu, 2/ tento nesprávny procesný postup znemožnil strane realizovať jej patriace procesné práva a zároveň 3/ intenzita tohto zásahu dosahovala takú mieru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Je súčasťou doktríny i súdnej praxe, že nestačí spravidla jedna izolovaná vada na uplatnenie dovolania. Nevyhnutnou podmienkou, aby rozhodnutie odvolacieho súdu pri dovolacom prieskume obstálo, je, aby ako celok vykazovalo znaky spravodlivosti (7Cdo/27/2019, 2Cdo/44/2020, 9Cdo/83/2022).

23. Podľa dovolacieho súdu hodno zdôrazniť i to, že dôvod zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP nahradil pôvodný dôvod podľa § 237 písm. f) OSP: (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom). Z dôvodovej správy k tomuto ustanoveniu vyplýva, že doterajší pojem „odňatie možnosti konať pred súdom“ sa nahradil pojmom „právo na spravodlivý proces“, ktorého

obsahové znaky vyplývajú z konštantnej judikatúry Európskeho súd pre ľudské práva i Ústavného súdu Slovenskej republiky.

24. V tomto zmysle musí konanie ako celok vykazovať znaky spravodlivosti, nestačí jedna izolovaná vada na uplatnenie dovolania, a naopak, ak konanie ako celok znaky spravodlivosti nevykazuje, bude dovolanie prípustné vždy. Preto možno konštatovať, že pri posudzovaní nesprávneho procesného postupu, ktorý spočíva v tom, že strane bolo znemožnené uskutočňovať jej patriace procesné práva, bude nevyhnutné posudzovať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv bude potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

25. V zmysle uvedených východísk, predovšetkým poslednej vety predchádzajúceho bodu najvyšší súd nemohol opomenúť ani tú významnú skutočnosť, ktorou bolo zamietnutie žaloby bezprostredne po dovolaní namietanom nepripustení zmeny žaloby výlučne pre neunesenie dôkazného bremena o porušení právnych povinností žalovanou 1/, s ktorými porušeniami (porušenie prevenčnej povinnosti, povinnosti umiestniť stavbu na hranici pozemku, len ak jej umiestnením nebude trvalo obmedzené užívanie susedného pozemku na určený účel, porušenia povinnosti bez oprávnenia zriadiť stavbu na cudzom pozemku a povinnosti zdržať všetkého, čím by nad mieru primeranú pomerom obťažoval iného alebo čím by vážne ohrozoval výkon jeho práv) žalobkyňa spájala uplatnený žalobný návrh, vrátane čiastočnej zmeny návrhu, ktorú nižšie súdy nepripustili.

26. Pre pripomenutie, podstata argumentácie žalobkyne spočívala v tvrdení, že výsledky doterajšieho konania mohli byť dostatočným predpokladom aj pre konanie o zmenenej žalobe. V danom prípade preto, aj keby bola predmetná odvolacia, resp. dovolacia argumentácia žalobkyne dôvodná, s ktorou argumentáciou sa ale najvyšší súd vzhľadom na uvedené v bode 21. nemôže úplne stotožniť, bez paritného namietania nesprávnosti záverov súdu prvej inštancie o neunesení dôkazného bremena o porušení právnych povinností žalovanou 1/ v odvolaní, od porušenia ktorých odvíja uplatnené nároky, vrátane nárokov zmenených žalobkyňou, by zvrátenie namietaného procesného postupu v podobe pripustenia zmeny žaloby, samo o sebe nebolo spôsobilé privodiť žalobkyni šancu na úspech v konaní nielen o pôvodnom žalobnom návrhu, ale ani o návrhu v zmysle požadovanej zmeny.

27. Nakoľko potom nie každé procesné pochybenie súdu znamená, že bolo porušené právo na spravodlivý proces; ak súd síce nepostupoval správne, ale v dôsledku tohto nesprávneho postupu nedošlo k takej intenzite zásahu, že ho nemožno hodnotiť ako porušenie práva na spravodlivý proces, nie je namieste, aby došlo k naplneniu predpokladov pre tento dôvod zmätočnosti. O naplnení dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP pôjde iba vtedy, ak postup súdu, ktorý znemožní realizáciu práv strany sporu, dosiahne takú intenzitu, ktorá odôvodňuje záver o tom, že celé konanie sa nejaví ako spravodlivé; v danej veci však o takýto prípad nešlo.

28. Najvyšší súd tiež zdôrazňuje, že nepripustenie zmeny žalobného petitu založenej na požiadavke uloženia povinnosti žalovaným zabrániť presakovaniu dažďovej vody osadením bublinkovej fólie pri základoch betónového plotu žalobkyňa prvý krát namietala až v dovolaní.

29. K procesným podmienkam v odvolacom konaní patrí aj to - v rámci zavedenej zásady koncentrácie konania - že odvolateľ je povinný v podanom odvolaní a v určitom obmedzenom čase - odvolacej lehote, uviesť údaje o tom, z akého dôvodu uvedeného v § 365 ods. 1 CSP rozhodnutie súdu prvej inštancie napáda. Dôvody, na základe ktorých sa rozhodnutie odvolaním napáda môže odvolateľ meniť, modifikovať a dopĺňať, toto právo však môže využiť len do uplynutia lehoty na odvolanie. Uplynutím lehoty na odvolanie možnosť odvolateľa dopĺňať dôvody odvolania zaniká. Odvolací súd je dôvodmi odvolania viazaný, čím sa obmedzuje preskúmacia právomoc odvolacieho súdu maximálne na dôvody vymedzené v odvolaní. Odvolací súd je viazaný dôvodmi uvedenými v odvolaní, ktoré boli uvedené v odvolacej lehote (§ 360 a § 362 CSP) a ktorých existencia sa v konaní súčasne aj preukázala. (primerane pozri uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/279/2010).

30. Dovolací súd v danej súvislosti zdôrazňuje, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je vo vzťahu k odvolaniu ako riadnemu opravnému prostriedku subsidiárny nielen z procesného hľadiska - teda že dovolanie možno podať len proti rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní (čo znamená, že odvolacie konanie predchádza dovolaciemu konaniu), ale aj z hmotnoprávneho hľadiska, ktoré zohľadňuje skutočnosť, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom. V prípade, že takéto námietky v odvolacom konaní neuplatnil, hoci tak urobiť mohol a mal, tieto námietky ex post nemôžu byť spôsobilé založiť prípustnosť dovolania.

31. Všeobecne princíp subsidiarity vychádza z toho, že najlepšie postaveným k plneniu úloh sú najnižšie články hierarchie súdov; vyššie články systému zasahujú len vtedy, kedy už prípad nemôže byť riešený na úrovni článku nižšieho. Ide o všeobecný princíp organizácie celej spoločnosti a súdnictva osobitne.

32. Z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by najvyšší súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho „zákonnú správnosť a spravodlivosť“), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejma), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom. Inak povedané, dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne); hodnotové obmedzenie prípustnosti opravného prostriedku nepredstavuje odmietnutie spravodlivosti.

33. V tomto prípade ide totiž o kontradiktórne sporové konanie, v ktorom platí zásada, že práva patria bdelým (*vigilantibus iura scripta sunt*). Ak potom žalovaný 1/ dovolacie námietky, zakladajúce prípustnosť a dôvodnosť dovolania, riadne neuplatnil v odvolacom konaní (odvolanie bolo odmietnuté bez jeho meritórneho prejednania pre absenciu náležitosti odvolania podľa § 363 CSP - tu konkrétne samotných odvolacích dôvodov), nemôže ich dovolací súd posudzovať pre nedostatok svojej právomoci (§ 419 CSP a contrario).

34. V podstate obdobne postupuje vo svojej činnosti aj Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), z ktorého judikatúry vyplýva, že ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc a sťažnosť sťažovateľa odmietne (II. ÚS 70/2017).

35. Zo strany nižších súdov preto nepripustením zmeny žaloby nemohlo dôjsť k porušeniu práva žalobkyne na spravodlivý proces, a preto táto dovolacia námietka žalobkyne nebola spôsobilá založiť prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

36. Dovolateľka prípustnosť svojho dovolania vyvodzuje i z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP. Aby na základe dovolania podaného podľa tohto ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v

ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj 2Cdo/203/2016, 6Cdo/113/2017, 7Cdo/95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľkou napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť, len ak sú splnené uvedené predpoklady (po prijatí záveru o prípustnosti dovolania). Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku, podobne ako predchádzajúca právna úprava, totiž dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

37. Žalobkyňa podala dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP podľa písm. a), v rámci ktorého namietala, že sudy nižšej inštancie sa odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe pri riešení otázky dôvodnosti žalobnej požiadavky na odstránenie pozostatkov terasy žalovaných nachádzajúcich sa na jej pozemku, ktorú požiadavku prvoinštančný súd nepovažoval za zmysluplnú a žalobu požadoval v tejto časti za šikanóznou a v rozpore s dobrými mravmi podľa § 3 Občianskeho zákonníka. Z dovolania (bod 3.2.) tiež vyplýva, že sudy sa podľa žalobkyne v jej právnej veci zaoberali otázkou účelnosti odstránenia základov terasy vo vzťahu využitia zastavanej časti pozemku a brali do úvahy umiestnenie základov terasy a využitie zastavaného miesta, no vôbec sa nezaoberali otázkou, ako by ochrana jej vlastníckych práv na odstránenie základov zasiahla do práv žalovaných. Žalobkyňa bola názoru, že týmto súd bezprecedentne rozhodol v prospech žalovaných, ktorí porušili predpisy stavebného zákona pri začatí stavby - terasy bez stavebného povolenia ako čiernej stavby. Z rozhodnutí oboch súdov vyplýva, že boli skúmané len dobré mravy a súd nehľadal iný, zákonný spôsob vyporiadania danej situácie. Mala za to, že z vykonaného dokazovania je jednoznačne preukázané, že žalovaní neboli dobromyseľní, keď terasu (betónový plot) stavali. Dovolateľka uviedla, že súd si pri uvedenom právnom posúdení mal položiť otázku, či je možné pri zistení neúčelnosti odstránenia stavby zamietnuť žalobu len s poukazom na dobré mravy bez toho, aby boli vzaté do úvahy aj iné okolnosti sporu. Ďalšiu otázku, ktorú si súd mal podľa dovolateľky položiť bola otázka, či je zamietnutie žaloby z dôvodu dobrých mravov dostatočnou ochranou toho, kto sa domáha ochrany svojho práva vlastníť majetok na súde. Odvolací súd sa podľa dovolateľky mal pri rozhodovaní odkloniť od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu reprezentovanej rozhodnutím sp. zn. 3Cdo/130/2011, sp. zn. 6MCdo/44/2012 a od viacerých rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky.

38. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, pre ktorú je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP má osobitný význam korelačný vzťah medzi „právnou otázkou“ a „rozhodovacou praxou dovolacieho súdu“.

39. V zmysle záverov najvyššieho súdu vyjadrených v rozhodnutí publikovanom ako judikát R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. Napokon vzhľadom na čl. 2 ods. 2 CSP je potrebné za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu považovať aj rozhodovaciu prax ďalších najvyšších súdnych autorít, a to Ústavného súdu Slovenskej republiky, Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Vzhľadom na uvedené, preto dovolací súd nemohol skúmať odklon od rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky, na ktoré žalobkyňa v dovolaní odkazovala.

40. Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Rovnako tak je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

41. Žalobkyňa podala dovolanie pre nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ktorému vecnému prejednávaniu predovšetkým bránila absencia jeho zhodného namietania i v odvolacom konaní. I v danom prípade totiž platí, že dovolateľ môže urobiť spôsobilým predmetom dovolacieho konania len také námietky, ktoré už uplatnil v odvolacom konaní, pokiaľ tak s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu urobiť mohol, a tak poskytnúť príležitosť odvolaciemu súdu sa k nim vyjadriť (pozri body 28. až 33. tohto odôvodnenia).

42. Dovolateľka pritom v odvolaní v rámci namietania nesprávneho právneho posúdenia poukázala iba na to, že v priebehu konania bolo jednoznačne dokázané, že základy terasy, ktoré žiada odstrániť sú pozostatky pôvodnej terasy žalovaných siahajúcej na jej pozemok. Žalobkyňa mala za to, že pozostatky základov terasy jej bránia v užívaní jej majetku. Bránia jej napr. v zakopaní odvodňovacích rúr, prípadne iných úprav, kde bude nutné napr. podkopať sa k základom jej domu. K uvedenému sa vyjadril aj najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/130/2011, podľa ktorého rozsudku mal za to, že "(...) aj iba čiastočné zriadenie stavby na cudzom pozemku obmedzuje vlastníka pozemku vo výkone vlastníckeho práva (...)". Podľa žalobkyne sa konajúci súd v celom konaní zameral iba na zamokanie domu a svoje rozhodnutie oprel iba o súdnoznalecký posudok o danej otázke. Na iné závady sporného murovaného plota (ohrozenie plynového potrubia pôsobením vody, mrazu, prípadne poškodením múra, alebo nedostatočného priestoru na opravu, prípadne stavby na cudzom pozemku) sa nezameral, hoci na to v priebehu konania upozorňovala a predkladala dôkazy.

43. Porovnávajúc odvoláciu a dovoláciu argumentáciu žalobkyne musí dovolací súd konštatovať, že dovolateľkou nastolený právny problém s vlastnou argumentáciou - pozri bod 35., žalobkyňa predostrela až v dovolaní, keďže namietania z odvolania (pozri bod 40.) z kvantitatívneho a kvalitatívneho hľadiska nezodpovedajú tým z dovolania (v odvolaní žalobkyňa v podstate namieta iba skutkové závery prvoinštančného súdu o to, že odstránením pozostatkov pôvodnej terasy by vznikla priehlbina bezprostredne pri severnej strane domu žalobkyne, ktorá by zachytávala vodu a tá by cez priepustnú zeminu prenikala k domu žalobkyne a nie samotné právne posúdenie veci), čím znemožnila odvolaciemu súdu sa k nim relevantne postaviť. I v danom prípade platí, že dovolateľ môže urobiť spôsobilým predmetom dovolacieho konania len také námietky, ktoré už uplatnil v základnom konaní, pokiaľ tak s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu urobiť mohol, a tak poskytnúť príležitosť odvolaciemu súdu sa k nim vyjadriť.

44. Pokiaľ dovolateľka mala v úmysle v dovolaní vytýkať nižším súdom tiež (i) arbitrárnosť ich rozhodnutí, (ii) nedostatky v procese hodnotenia vykonaných dôkazov a tým nesprávne zistený skutkový stav najvyšší súd pripomína, že realizácia procesných oprávnení sa strane sporu neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/170/2014).

45. Najvyšší súd z uvedených dôvodov dovolanie žalobkyne ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP (dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP) a podľa § 447 písm. f) CSP (dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP), bez možnosti jeho vecného prejednávania.

46. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalovaných, ktorým priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobkyni v plnom rozsahu v súlade s ustanovením § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

47. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.